

Bolden givet op

til fremtidens udfordringer

Mens mange forventer, at udviklingen går i retning af større specialisering, så er det faktisk omvendt med rådgiverne. Danmarks største ingeniører har erkendt, at i takt med, at både byggeri og ejendomsforvaltning bliver mere kompliceret, skal de også dække hele paletten – nationalt såvel som internationalt

Af Kamilla Sevel

Opførelsen af en ny tribune på Danmarks nationalstadion Parken har igennem de seneste to år i praksis fungeret som generalprøve på fusionen mellem Orbicon og Leif Hansen. Når de to nu går sammen er der født en ny stor rådgiverkoncern i Danmark; et land, der har tradition for højtuddannede og velkvalificerede ingeniørvirksomheder. Og efterspørgslen bliver ikke mindre i fremtiden, spår branchen selv. Krav til energirigtighed gør det mere kompliceret at bygge, og det vil øge efterspørgslen på rådgivning.

– Behovet for rådgivning er generelt stigende. Byggeriet bliver mere komplekst, og ingeniørerne har en styrkeposition i og med, at de er vant til at arbejde på tværs af sektorer. Især den grønne bølge, der lige nu skyller henover byggeriet over hele verden, kræver ikke bare almindelig projektering, men også indviklede beregninger på flere

felter og en solid indsigt i materialevalg. Danske ingeniører er uddannet til lavenergibyggeri, og det bliver en stor styrke for sektoren i de kommende år, siger direktør Henrik Garver, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, FRI.

Mens de største rådgivere har pondus til at kunne møde de udfordringer både bredt i Danmark og i udlandet, kan det nemt blive de mellemstore og mindre firmaer, der får de største udfordringer fremadrettet.

Høj vækst og hårdt efterår

– Vi står midt i en global krise, og der er ingen tvivl om, at de kapitalstærke i branchen vil udnytte det til at styrke deres position. De større danske rådgivere vil i endnu højere grad gå udenlands, og jeg tror også, at vi vil se flere opkøb i udlandet. Omvendt ser store udenlandske selskaber som Sweco, Nordconsult og Arcadis formentlig interesseret på det danske marked. For

at ruste sig må vi forvente at se flere mindre og mellemstore virksomheder gå sammen, siger Henrik Garver.

Og det er netop det der skete i den forgangne måned, hvor Leif Hansen Engineering efter nogle forrygende år med høj vækst har haft et hårdt efterår, og derfor har overvejet, hvordan virksomheden skulle overleve fremadrettet. Adm. direktør Lars Kragh valgte at gå til Jesper Nybo fra Orbicon, som han allerede kendte via et tæt samarbejde om renoveringen af Parken.

– Vi kunne have valgt flere forskellige muligheder, men ved at gå sammen med Orbicon kan vi stadig bevare de stolte traditioner, der er i virksomheden og samtidig kommer vi til at stå meget stærkere

i konkurrencen, siger Lars Kragh, Leif Hansen Engineering.

Stik imod strategien

Både Orbicon og Leif Hansen Engineering havde ellers forsvoret, at de ville blive multidisciplinære.

– Det har faktisk været en meget vigtig del af vores strategi i begge virksomheder, at vi ville være specialister på vores felt. Vi har stræbt efter at være de bedste og var der et område, hvor vi ikke var det, så skulle vi ikke beskæftige os med det. Derfor har vi også for mange år siden solgt de aktiviteter, vi havde i Odense på

byggeområdet – pudsigt nok faktisk til Leif Hansen. Men tiderne ændrer sig og via de samarbejder, vi har haft, kan

– Sammen bliver vi de skarpeste knive i skuffen, siger adm. direktør Jesper Nybo Andersen, Orbicon, der hårdnakket benægter at have boldøje, selvom han sammen med Lars Kragh har været dybt involveret i renoveringen af Parken de seneste to år. Det har Lars Kragh med masser af års administrationserfaring til gengæld. På samme måde forventer Orbicon og Leif Hansen Engineering at supplere hinanden i et nyt fælles set-up. Medarbejderne er allerede begyndt at gætte på et kommende navn, men de to direktører ønsker slet ikke at spekulere i den retning allerede nu.

vi se, at vi får stadig større glæde af at forene spidskompetencerne inden for miljø og byggeri, siger adm. direktør Jesper Nybo Andersen, Orbicon.

Mens Leif Hansen har haft problemer når byggeriet går ned, så havde Orbicon en svær periode under strukturreformen, hvor kommunernes arbejde lå stille. >>

GRØNNE BOBLER?

Nogle har nævnt, at bæredygtighedstemaet er inde i en boblefase op til klimatopmødet. Bagefter vil der ikke være det samme fokus på nedsættelse af energiforbruget.

– Det tror jeg slet ikke, der er tale om. Globalt har jeg meget svært ved at se det som en boble. Opvarmningen af jordkloden skal stoppes, og hvis man ser på den vestlige verden, så kan vi ikke holde til at være nettoimportør af brændstoffer, siger direktør Jesper Nybo Andersen, Orbicon.

– Vi skal have bragt vores forbrug af brændstoffer ned, hvis vi ikke skal være afhængig af langt mindre stabile områder. Derfor er bæredygtighed kommet for at blive. Vi bliver også flere mennesker på det samme areal. Og hvis ikke vi i den vestlige verden udvikler de teknologier, der skal til, så er der ikke nogen, der kan sætte standarden.

I Danmark er vi opdraget til at slukke for lyset, når vi går ud af et rum.

– Det er ikke nødvendigvis baseret på avanceret viden, men i et land som USA kender man ikke til det. Den energividen og -tradition, vi har i Danmark er ret unik. Vi skal bruge bygningsfysikken til energirigtig tænkning. Vi har både en forretningsmulighed, men også en moralsk pligt til at bruge vores kompetencer, siger Jesper Nybo Andersen.

– Vi bliver langt mindre konjunkturafhængige i det nye firma samtidig med, at vi opnår en kundemæssig synergi. Ikke sådan at vi kan det samme internt, men sådan at vores kunder har brug for begge vores selskabers ydelser.

Med fusionen vil den nye rådgivervirksomhed arbejde i feltet mellem byggeri og miljø, hvor fokus vil være på bæredygtige fysiske rammer, begrænsning af CO₂-emission, sikring af kultur- og naturværdier samt ressourcer for land og by. Koncernen vil udøve rådgivning fra 12 kontorer i Danmark og ét i New York.

– Både på det danske og det internationale marked vil der være stor efterspørgsel på ansvarlig og kompetent rådgivning, som kan håndtere de kommende store vand-, energi- og infrastrukturopgaver samt de store undervisnings- og hospitalsbyggerier, der er på vej, siger Lars Kragh.

Rådgiverne er nødt til at fokusere på at være hjemme i hele paletten.

– En stadig større del af opgaverne kommer via de store arkitekter i teams og samarbejder. Vi bliver spurgt, hvad vi kan inden for bæredygtighed og grøn tankegang, og der skal vi være skarpe

og kunne tilbyde den nyeste indsigt, så vi bliver inviteret med på de spændende projekter. Med for eksempel 50 medarbejdere er der ikke mulighed for at skabe de samme intelligente platforme, som man kan med 200, 300 eller 600 ansatte. Og markedet stiller i højere grad krav om, at det er den måde, vi skal udvikle os på, siger Lars Kragh.

Biogas og Polen

Det er kollegerne i branchen enige i.

– 20 år tilbage havde mange rådgivere et speciale, de var gode til. I dag er der flere, der dækker bredere. De, der har været specialiseret i byggeri har naturligvis netop nu haft nogle gode år, mens vi andre, der har flere ben at stå på, ikke har nået de samme stjernelignende resultater. Til gengæld er vi heller ikke i en alvorlig krisesituation nu, siger adm.

– Vi høster fordelene ved at være multidisciplinære og have en bred markeds mæssig eksponering, siger koncerndirektør Søren Holm Johansen, Rambøll Danmark, der blandt andet har specialiseret sig i olie- og gasområdet, og derfor fortsat har et godt marked i blandt andet Norge.

direktør Carsten Toft Boesen, Niras, der synes det giver god mening, at fusionerne som mindre eller middelstor rådgivervirksomhed. Selv har Niras valgt at skabe bredde i aktiviteterne med ekstra fokus på området for blandt andet vindmøller og biogas og geografisk på Sverige og Polen.

Af Danmarks tre største rådgivere er kun én udenlandsk ejet.

– At skabe bæredygtige og klimatilpassede løsninger forudsætter, at man har en bred palette af kompetencer at trække på og processer, der sikrer, at de relevante faglige kompetencer integreres til løsninger for kunden. Det er netop fordelene ved at have stor bredde i forretningen, både nationalt og internationalt – der er adgang til viden og mulighed for at udvikle best practices på tværs af lande. Specifikt inden for byggeri er der ikke kun behov for at arbejde med 0-energi eller +energi huse, men også behov for at vurdere mulighederne for at energieffektivisere den eksisterende bygningsmasse, siger adm. direktør Birgit Nørgaard, Grontmij | Carl Bro.

Grontmij | Carl Bro tror også på, at det stigende grønne fokus vil give nye opgaver.

Livscyklus

– Vi tror, at der vil komme et større fokus på tilpasning til ændrede klimaforhold og et større fokus på mere bæredygtige løsninger i byggesektoren. Vi har gennem lang tid arbejdet med metoder til at gøre alle typer af projekter mere bæredygtige og oplever, at der er stor efterspørgsel efter den tilgang til projekter.

Den grønne bølge er også med til at øge bygherrenes bevidsthed i forhold til at se bygninger i et livscyklus-perspektiv, hvilket også giver yderligere arbejde til rådgiverne. >>

“Hollandsk viden kan måske bruges i Danmark”

Birgit Nørgaard, Grontmij | Carl Bro

– Den store fordel vi har ved at være en del af en international koncern med 8.500 medarbejdere og solide fodaftryk på en række markeder er, at vi har adgang til knowhow, der supplerer vores kompetencer. De kompetencer, der er i andre Grontmij-lande, kan vi bringe i spil på danske projekter, hvor det er relevant, og det oplever vi, at vores kunder sætter pris på, siger adm. direktør Birgit Nørgaard, Grontmij | Carl Bro. Et eksempel på det er for eksempel, at det hollandske søsterselskab har en stor viden om, hvordan man beskytter landområder mod både havet og påvirkninger fra regn samt fra stigende grundvand. Med den bevidsthed, der nu er om klimaforandringer, kan den viden måske også bruges i højere grad i Danmark.

Brancheudviklingen 2008-2009

Udviklingen fra 2008 til 2009 for de 20 største medlemmer af FRI

Rank 2009	Virksomhed	1.1.2008	1.1.2009	Forskel 2008-2009	Rank 2008
1.	COWI A/S	2105	2367	11%	1.
2.	Rambøll Danmark A/S	1754	1920	9%	2.
3.	Grontmij Carl Bro A/S	1102	1202	8%	3.
4.	NIRAS A/S	827	972	15%	4.
5.	Alectia A/S	531	646	18%	5.
6.	Orbicon A/S	310	346	10%	6.
7.	Atkins Danmark A/S	247	309	20%	8.
8.	Moe & Brødsgaard A/S	266	293	9%	7.
9.	Leif Hansen Rådgivende Ingeniører A/S	164	210	22%	11.
10.	ISC Rådgivende Ingeniører A/S	181	190	5%	9.
11.	Rambøll Oil and Gas A/S	176	190	7%	10.
12.	OBH Ingeniørservice A/S	159	150	-6%	12.
13.	NRGI Rådgivning A/S	53	146	64%	*
14.	EKJ rådgivende ingeniører A/S	137	154	11%	13.
15.	Mogens Balslev Rådgivende Ingeniører A/S	117	109	-7%	14.
16.	Bascon A/S	113	111	-2%	15.
17.	OBH Rådgivende Ingeniører A/S	104	105	1%	16.
18.	Søren Jensen Rådgivende Ingeniørfirma A/S	79	93	15%	18.
19.	DAI Gruppen A/S	87	81	-7%	17.
20.	NIRAS Konsulenterne A/S	59	67	12%	19.
I alt		8571	9660	11%	

Fusionen mellem Orbicon og Leif Hansen Engineering betyder, at selskabet rykker op på en plads som Danmarks 6. største rådgiverfirma lige efter Alectia og Niras. Note: Opgjort efter medarbejderantal i danske afdelinger. Kilde: Foreningen af Rådgivende Ingeniører

PRISPRE

Krisen har medført et øget pres på prissætningen. Men det er ifølge Lars Kragh ikke det, der har bragt Leif Hansen Engineering i rødt i efteråret.

– Jeg mener ikke, at vi har priset os til opgaver. Men det er klart, at er man lidt skarpere på prisen end konkurrenterne, så er der mange, der undrer sig. Det gør vi også selv, når vi ser hvordan projekter, som vi har budt på, bliver vundet af andre med skarpere priser. Jeg tror blot, man skal notere sig, at der er nogle, der er dygtigere end én selv på en given opgave, og så gøre det bedre en anden gang. Man skal i hvert fald med sikkerhed ikke konkurrere i branchen kun på pris, for det kan ikke hentes hjem i forløbet på de store projekter, siger Lars Kragh.

Blandt de største projekter, som Leif Hansen har vundet i den seneste tid, er projekteringen af Marmormolen i Københavns Havn og Syddansk Universitet i Kolding, mens selskabet også var blandt byderne på Odense Universitetshospital.

– For eksempel ved, at det i en bygnings levetid faktisk er muligt at reducere de årlige driftsudgifter og bygningernes samlede livsomkostninger ved at tænke grønt fra begyndelsen af projekteringen og i selve byggefasen ofre nogle få procent mere på den

rigtige bæredygtige løsning. Derfor forventer vi, at der over tid kommer en vækst inden for ydelser relaterede til for eksempel lavenergibyggeri, energieffektivisering, grøn energi, klimatilpasning og spildevand, siger Birgit Nørgaard.

Hos konkurrenten Rambøll kan man også mærke konjunkturopbremsningen. Derfor er der øget fokus på de områder, der ikke er så konjunkturfængelige.

Flytte ressourcerne

– Vi venter os meget af den stærke vækst i infrastrukturinvesteringerne, som ser ud til at komme nu. Fordelen for en rådgiver af vores størrelse er, at vi kan flytte folk fra byggeri til opgaver inden for vindenergi eller infrastruktur og anlæg, siger koncerndirektør Søren Holm Johansen, Rambøll Danmark.

Han tror også, at flere rådgivere vil gå den vej.

– De store rådgivere har de seneste år vist, at vi kan drive en god forretning i modsætning til de mindre og vævre rådgivere. Sådan har det ikke altid været, men det har vi fået ændret på og nu ligger vi godt til.

For selvom man er multidisciplinær, så er der stadig niches.

– Vi har for eksempel en stærk position indenfor affaldsforbrænding ligesom inden for teleområdet, hvor vi har næsten 1.000 mand siddende i Indien. Men vi fokuserer også på at bruge vores regionale kompetencer. Det er for eksempel derfor, at vi for nylig kunne gå ind som partner på Ziro Zira-projektet i Aserbajdsjan sammen med BIG. Samtidig med, at vi har bredden, har vi også opbygget særlige kompetencer både når det gælder sektorer og specifikke geografiske områder, siger Søren Holm Johansen. ■

Egentlig tror jeg sagtens, man kan drive en udemærket forretning som rådgiver i dag ved kun at stå på et ben. Man er bare meget sårbar, siger adm. direktør Carsten Toft Boesen, Niras.

143 år gammel virksomhed

Der kan trækkes en direkte linie fra Orbicon tilbage til Hedeselskabets stiftelse i 1866. Med E.M. Dalgas i spidsen gik Hedeselskabet i gang med at omdanne den jyske hede til frugtbar landbrugsjord.

Hedeselskabet arbejdede også med engvandsprojekter og geologiske undersøgelser for at kortlægge jordbundsforholdene og finde naturressourcer som tørveforekomster og brunkul. Gennem de mange år har det skabt en stor viden om den danske geologi og arbejdet med jorden og vandet danner basis for Hedeselskabet.

Fra 1970erne begyndte samfundet at ændre sine holdninger til, hvordan vi udnytter naturens ressourcer. I

den forbindelse brugte Hedeselskabet sin omfattende viden om jordbundsforhold, vand og natur til at udvikle en konsulentvirksomhed, der dækkede samfundets behov for at forbedre naturen og vandmiljøet gennem naturgenopretning, naturpleje og fysiske forbedringer i vandløbene. Sidst i 1980erne handlede indsatsen om at få rensset spildevandet fra byerne, mens fokus i 1990erne blev rettet mod at bekæmpe jordforurening og sikre drikkevandskvaliteten.

I 1999 blev Hedeselskabet Miljø og Energi oprettet som selvstændig virksomhed, der skulle koncentrere sig om at levere rådgivning inden for miljøområdet.

– Siden da har selskabet udviklet sine kompetencer i takt med de hastigt stigende forandringer på det danske og internationale miljømarked. Det har vi blandt andet gjort ved at opkøbe mindre virksomheder, der har styrket vores kompetencer inden for havmiljø, og geofysiske undersøgelser af undergrun-

den, siger adm. direktør Jesper Nybo Andersen, Orbicon.

I maj 2006 skiftede Hedeselskabet Miljø og Energi navn til Orbicon, og er i dag en del af koncernen Dalgasgroup ejet af foreningen Hedeselskabet, der arbejder for at fremme udviklingen af naturværdier og naturressourcer, både i Danmark og internationalt.

Leif Hansen Engineering har også en lang historie på det danske marked. I snart 50 år har selskabet været en del af den danske byggebranche. LHE blev grundlagt af Leif Hansen og begyndte som et mindre familieforetagende. I takt med den stigende efterspørgsel efter professionel rådgivning er både antallet af opgaver og ansatte vokset markant. I 1980erne overtog 2. generation, Flemming Leif Hansen, virksomheden.

Virksomhedens primære opgaver var i tidernes morgen kornsiloer. I dag arbejder virksomheden bredt inden for nybyggeri, renovering

og restaurering, fx center- og domicilbyggeri, industri, boliger, byfornyelse samt sundheds- og laboratorieopgaver. Helt særligt ejer Leif Hansen også Center for Bygningsbevaring i Raadvad.

Ambitionen om øget vækst fik i august 2004 Flemming Leif Hansen til at ansætte Lars Kragh som viceadministrerende direktør. Han er et kendt og veletableret navn i byggebranchen og kom fra en direktørstilling hos Carl Bro.

Lars Kragh indtræder i direktionen i Orbicon, hvor Jesper Nybo Andersen fortsætter som adm. direktør. Han har været 23 år i Orbicon, er uddannet fysisk geograf og har haft en række stillinger rundt om i virksomheden – siden 1988 i lederpositioner.

Den nye rådgivervirksomhed, der vokser ud af Orbicon og Leif Hansen får 600 ansatte og en halv mia. kr. i omsætning.

I praksis gennemføres fusionen ved, at Orbicon overtager 100 procent af aktierne i Leif Hansen Engineering.

De hidtidige ejere af Leif Hansen Engineering, familien Leif Hansen, er tilfredse med den aftale, som er indgået. Aftalen vil være med til at styrke den 50-årige familievirksomhed og ruste den til fremtiden. Familien vil fortsat være repræsenteret i bestyrelsen for virksomheden.

Kilde: www.orbicon.dk og www.leifhansen.dk

Vinderprojekter!

**Bygningsvedligehold
Renovering
Nybyggeri
Kundefokus
Arbejdsglæde
Effektiv styring
Godt håndværk**

Stem og vind på www.eogp.dk

Enemærke & Petersen a/s udfører bygningsvedligehold, renovering og nybyggeri.

På www.eogp.dk kan du læse mere om, hvad vi gør og hvordan vi gør det.

Her kan du også vinde 10.000,- kr. ved at stemme om 'Årets projekt' i Enemærke & Petersen.

Læs mere på www.eogp.dk

Enemærke & Petersen a/s

Klostergården • Ole Hansens Vej 1 • 4100 Ringsted
Telefon: 57 61 72 72 • eogp@eogp.dk • www.eogp.dk